

Szerkesztőségi iroda:

R-szombat, Losonezi utca 24. sz.
Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmentetlen levelek nem fogadtatnak el.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R-szombat, Losonezi-utca 24. sz. Rábely Miklós könyvnyomdájában. — Ide intézendő a kiadóhivatali illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyilttér- és felszólalások.

Hirdetési díj:

Egy négyhasábos peitisor térfogata 5 kr.
Bélyegdíj: minden beiktatás után 30 kr.

Nyilttér:

Egy sor 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönb minden hazai postahivatal. Az előfizetések legcélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhetők. — **Hirdetéseket** csupán csak a kiadóhivatal vesz fel.

Pro domo.

Őszintén megvallom, igen rosszul esett az a kis szemrehányás, melylyel a megyei prot. lelkészek — a megyei magyar kultúregyesület és óvodákra vonatkozólag — a „Gömör-Kishont“ t. jánosii levelezője által, e lap 18-ik számában — amugy hazafias bizodalommal — illetetnek.

Feltűnő előtte, hogy a magyar prot. lelkészek az egyesület alakuló közgyűléséről elmaradtak, s ennek okát abban találja: „mert az ő hiveik — ugymond — ugyis magyarok, minek nekik a közművelődési egylet?“ és így folytatja: „de ha a társadalom nem nyújt segédkezet, sőt a prot. és róm. kath. lelkész urak begombolkoznak, s közönyösen nézik az egylet vergődését, hiába a kormány — ámbár nagyon is mérsékelt — segély nyújtása“ stb.

Nem vagyok elfogult s szívesen elismerem azt, hogy vannak némelyek, kik a magyar kultúregylet és magyar óvodák iránt, melyek a kisded gyermekek biztos elhelyezésének, a tűzveszélyek s másféle szerencsétlenségek elkerülhetésének, és a magyarosításnak egyik fő „sine qua non“-ját képezik, közönyösök, — sőt olyanok is, kiknek talán az egyesület nincsen kedvőkre, — de hogy oly magyar prot. lelkészek — csak ilyenekről akarok most szólni — a kiknek különben is hivatásuk a kulturát terjeszteni, — mert hát nem csak az egyházért, nemcsak egyesekért, hanem a hazáért is dolgoznunk kell, — csak azért volnának közönyösök az egyesület ügyei iránt, mert „hiveik magyarok,“ s hogy a szemrehányás talán egyesek közönye miatt az egész magyar prot. lelkészi kart illethetné meg jogosan és igazságosan és senki mást, azt nehezen tudnám megérteni.

A megyei ref. lelkészi kar, teszem azt, az egész magyar, s legkevésbé sem lehet annak tagjait hazafiatlansággal vagy rossz hazafisággal vádolni. — De hát ezek közül — a levelező felfogása szerint — egynek sem kellene magyar kultur-egyesület, következőleg egy sem volna jó hazafi csak azért, mert „hiveik magyarok.“ — Ez talán kissé furesza felfogás.

Hogy a magyar prot. lelkészek egészben véve miért nem vesznek részt a kultur-egyesület ügyeiben, ennek oka talán másutt keresendő és nem, csupán abban: mert „hiveik magyarok.“

Legyünk őszinték és igazságosak.

Ne várjunk csak mindent a lelkészekről vagy a tanfelügyelőktől csak azért, mert ezek vannak első sorban hivatva az általános kulturát terjeszteni. Ezek is csak annyit tehetnek, a mennyi módjukban és alkalmuk van. — Hanem hát egy sem „gombolkozzék be,“ hanem gombolkozzunk ki mindnyájan és tegyük meg mind egytől-egyig hazafias kötelességeinket, különösen azok, kik hivatva vannak az egyletet külsőleg is terjeszteni: tagokat gyűjteni.

Balogvölgy elég nagy, de én e nagy és szép Balogvölgy felső részében, pedig hát de nagyon el kellene itt egy kis magyar kultúregyesület-féle, taggyűjtő iveket nem látnam.

Ha mindnyájan eleget teszünk hazafias kötelességeinknek, úgy hiszem, a magyar prot. lelkészek sem fognak mindnyájan begombolkozni s közönyösen nézni az egylet vergődését.

Még aztán szükséges, hogy az egyesületek mozgalmairól és működésükről a megyei lapok is gyakrabban közöljenek egyet-mást, hogy a közönség tájékoztatva lehessen. (Nem rajtunk mulik. Szerk.)

Ennyiben kívántam a jánosii levélre — melynek jóakarata különben dicséretre nem szorul — válaszolni.

Feljogosítottan éreztem magam erre mint prot. lelkész, a kinek hivei szintén magyarok és a ki a kultúregyesület megalakulása óta nem részesült még azon szerencsében sem, hogy valaki taggyűjtő-ívvél megkínálta volna.

Vitéz Lajos, ev. lelkész.

A megyei gazdasági egyesület közgyűlése Tornallyán.

Május 3-án csekély számmal gyűltek egybe a gömörme-gyei gazdasági egyesület tagjai Tornallyán. Akár csak a választmányi gyűléseken. Talán mondani sem kellene, miszerint aránylag értendő és veendő az összehasonlítás. Az egyesületnek 175 tagja van összesen. Ebből 75 alapító, 100 évdiás. Eljött pedig mintegy 30–35 tag, legmagasabb számmal. És e csekély számú társaság olyan zajt ütött, mintha százan lettek volna. Míg egy része a tárgy mellett akart maradni, addig a másik rész a folytonos zsongás közt szerte kalandozott s ujjabb-ujabb, az épen szőnyegen forgó tárggyal összefüggésben nem levő ügyeket akart tárgyalni. E bábeli zavarban nyoma sem volt valami rendnek vagy érdeklődésnek az egyesület ügyeit illetően; mindössze is egyetlen törekvés látszott uralni a jelenlevők nagyobb részének gondolatát, a mi így fejezhető ki röviden: maradjon minden a régénél.

A felolvasott titkári jelentés meggyőzhetette a komoly akaratu embert arról, hogy nincs mit conserválni, mert üre-sebb jelentést a felolvasottnál képzelné sem lehet. De mivel mit sem csinált a lefolyt munkaévben sem — ámbár volt alkalom rá — azért nem is jelenthetett semmit. Hogy valamit mégis mondjon, az elmúlt idők soha végre nem hajtott határozatairól is, felemlíti egy statisztikai bizottság kiküldetését, mely feldolgozta volna azokat az adatokat, a melyeket senki sem gyűjtött össze s nem is igen fog, annyival is inkább, mert ennek is az országos kiállítás számára kellett volna készülni, sok más egyebekkel, a mikről egy hang sem hallatszott. Az országos kiállításról tehát mélyen hallgat s van is oka rá. Annál többet beszél az egyesület tagjainak közönységéről, valamint a választmányi tagok télenységéről. Ez bizony az ellenkezője annak a latin mondásnak: a capite foetet piscis. De hát ki is gondolna valamit ezzel az egyesülettel, melynek titkára egy félreeső s csak ritkán megközelíthető remeteségben éli napjait, és ez okból az egyleti elnökek nem áll rendelkezésére. Addig, míg ez így lesz, nem lesz a gömöri gazdasági egyesületből semmi sem, marad annak, a mi most. — Indokolt tehát a Bornemisza István alelnök vonatkozása a választás elfogadására nézve, még inkább érthető a Farkas Abrahám elnök részéről kijelentett lemondás, melynek fonalán jogosan mondotta ki azt is, hogy az adott körülmények közt nincs kedve bünbakképen szerepelni, fenntartja magának a jogot rövid időn javaslatot adni be, s annak el- vagy el nem fogadásától teszi függővé az elnökségnek megtartását vagy visszautasítását.

Ezzel eloszlott a gyűlés a nélkül, hogy választmányi tagokat és albizottságokat választott volna, miért is a jelenlegi helyzet ideiglenességnél (provisorium) egyőbnek nem tekintethető, már csak e szempontból véve is fel a dolgot.

Tapintatlanságot is követett el a közgyűlés az által, hogy tárgyalás alá vette a rimaszombati gazdakör viszonyát a megyei gazdasági egyesülethez, mindannak dacára, hogy a jelen volt tagok (tudunkkal eddig még a gazdasági egyesület tagjai is) azt elhalasztani kívánták. És a helyett, hogy az egyesület a kört csatlakozásra hívta volna fel, kimondta, hogy semmi közük egymáshoz. Azt pedig hiába várja a gazd. egyesület az illető gazdakörtől vagy köröktől, hogy ők hívják fel a csatlakozás megengedésére, hanem megfordítva: az egyesület tegyen kezdeményező lépést ez irányban.

Igy egyengetik a hangadó férfiak az egyesület gyarapodásához az utat. Példát vesznek a felolvasott titkári jelentésről, a mely meglezekztetvén az egyleti tagokat a választmányival együtt, nem ott keresi a hibát a hol kell, hanem egészen más helyen. Ezen az uton jó sikerhez nem lehet jutni egyáltalában.

A jövő idők munkássága abban fog tetőzni, hogy a kurinezi földműves iskolához tartozó kísérleti gazdaság — mint ilyen — a megyei gazdasági egyesület czégjét elfogadja. Nem lenne-e hát méltányos az intézet igazgatóját szorosabb kapcsolatokkal csatlakoztatni az egyesület érdekeihez? Nem gondolja-e a közgyűlés szükségesnek egy olyan egyéneknek a legbensőbb munkakörébe való bevonását, a ki elméleti és gyakorlati képzettségével irányt adna a habozó s e miatt tespedő tetterőnek? Nem tartja-e szükségesnek támogatni az elnökséget azzal is, hogy olyan egyént adjon mellé, a ki megosztva vele a munkásság fáradsalmait, a czélt vele és általa vivassa ki? E nélkül hiába küzd, fáradoz, költsézik az elnök, meddő marad minden igyekezete.

Ezt kellene figyelembe venni az egyesület minden olyan tagjának, a ki előre- nem pedig hátramozdítója akar lenni a jó ügynek.

Majd ha eljön az az idő, a mikor nem a személy, hanem az ügy lép előtérbe, akkor majd lehet efféle dolgokkal előállani. Addig: várjunk.

Az érdeklődők addig is kíváncsian néznek az elnöki javaslat elébe.

Sárközy Gyula.

Jelentés

a gömöri ref. egyházmegye népiskoláinak állapotáról az 1884/5. isk. év első felében megejtett vizsgálatok alapján.

(Vége.)

Jól felszerelt testgyakorda csak Jánosiban, Pelsüczön és Páskaházán van. Hanva, Szalócz, Gicze leginkább csak korlát- és hájtórúddal vannak ellátva. Egyébiránt, ha felszerelt testgyakordánk nincsenek is, az még nem nagy baj, különben is a mai paedagogiai elvek azokat szükségtelennek itélik s csak a szabadgyakorlatok tanítását sürgetik. E tekintetben pedig nincs panasz. Az egész egyházmegye területén csak Harmacmez képez kivételt, ott még a szabadgyakorlatok sem tanítatnak.

Őszöndíjalap van a következő helyeken: Giczen 40 frt, kamata 3 frt, ehhez az éneklőkar adott 5 frtot s ennyi osztattott ki a körlátogatóság által. Beretkén 100 frt, Harmacmez 40 frt, Szutorban 100 frt a legjobb író, olvasó és számoló gyermekeknek, Pokorágyon a Miklovics-, Konyha-, Soós őszöndíjalap 4 frtot jövedelmezett s annyi osztattott ki a körlátogatóság által. E pénzt Konyha József lelkész kezeli. Rimaszombatban fiúk és leányok részére közösen van 200 frt alap. Jánosiban 100 frt, a putnoki fiiskolának van 2 drb részvénye a putnoki népbankból, melynek jutalékai a legjobb tanuló és legkevesebbet mulasztó gyermekeknek adatnak ki.

A következőkben szólni fogok az iskolai alapvagyronról és iskolai pénztárakról. Ohajtottam volna elküldöiteni ezeket is, de a statisztikai táblázat e tekintetben való hiányos szerkesztése, nem adván erre lehetőséget, kénytelen vagyok úgy számolni, a mint találtam. Hasztalan sürgettük a múlt évben az iskolai pénztárak létesítését, nem veszem észre, hogy valami nagyon buzgólkodtak volna az iskolaszékek azoknak felállításán, még most is csak az iskolák felerészében találhatók pénztárak. Én nem tudom nt. egyházmegye, hogy az ily helyeken hová lesznek a beiratási díjak, a birságból esetleg befolyó pénzek, az iskolából való kilépéskor s az esketések alkalmával fizetni kötelezett 10 krajczárok. Midőn tapasztaljuk, hogy egy tanítói szakkönyvtár, valamint az iskolák felszerelése tekintetében, még sok a kívánni való, sok helyen a gyermekek nem járhatnak iskolába szegénység miatt, mert se tandíjt, se tankönyvet nem vehetnek; nagy szükség van arra, hogy az iskolai pénztárak felállítassanak, erősíttessenek, s odáig fejlesszessenek, hogy mindeze czélokát előmozdíthassák, szükségleteiket pótolhassák. Ismételve kérem e részben a nt. egyházmegye érélyes intézkedését. Láttuk most már az egyes iskolák vagyonát. Lénártfalának van 2 drb részvénye a putnoki népbankból 70 frt értékben, ezenkívül 20 frt 93 kr. folyó szükségletekre, a putnoki fiiskolának van 193 frt 06 krja, Imolának 20 frtja, mi a végből gyűjtetik, hogy idővel a tandíj ebből fedeztessék. Páskaházának is volna iskolai alapja, pénzben 676 frtja, ingatlanban 7 hold erdeje, de ez alap községi iskola részére tétetvén, a felekezeti iskola se a pénz kamatját, se az erdő jövedelmét nem kapja. Tanfelügyelő ur akarátja folytatni a jövedelem mindig a tőkéhez csatoltatik. Jó lenne a tanfelügyelő urat ez ügyben átiratlag megkeresni s felkérni, hogy az esetleges jövedelmeket engedje felhasználtatni a páskaházi felekezeti iskola által, különben is alig hiszem, hogy a tanfelügyelő urnak joga volna a felekezeti létező iskolát elűtni az ily őt jogosan megillető jövedelemtől. Pelsücznek van 1600 frt pénzalapja és 17 hold erdőlegrőlője. A pénz a ref. egyháznak ajánlatott iskolai szükségletek fedezésére. Az iskolának tehát csak a kamathoz van joga, a kamatnak is fele a két tanító fizetésének javítására van ajánlva. A 17 hold erdőlegrőlő is a ref. egyház iskolája szükségének fedezésére ajánlatott alapítványul a közbirtokosság által, de bár kihalasított, fájának fele kivágattot, se a fa árát, se az erdő évi jövedelmét a kezelő város nem akarja kiszolgáltatni az egyháznak. Ezen ügy elintézése megyei ügyész ur hatáskörébe tartozik. A Ragályi alapítványból alakult pénztárban van jelenleg 100 frt. Giczenek 61 frt biztos és 90 frt veszendőben levő vagyon. Itt a tanterem fűtése és az írószerek beszerzésére fordítatik az iskolai pénztár jövedelme. Beretkének van 11 frt 90 krja, Lekenyének 12 frtja, Szalócz a tagosításkor kapott 3 hold erdőlegrőlő, de jövedelmét még nem kapott. Pénztárában van 135 frt 68 kr. Simoni a temető évi bérletéből szaporítja iskolai vagyonát. Jelenleg van pénztárában 13 frt 59 kr. Darnyán is az iskolai pénztárba foly be a temető évi jövedelme, pénztárában van 17 frt 37 kr. Radnótnak van 15 frtja, Zádorháznak 165 frtja, Iványinak 20 frtja és 150 négyszögöl földje, Rimaszécsnek a Miklovics György által alapítványozott 50 frt tőkéje, Martonfalának 46 frt 68 krja, Susának 3 frt 90 krja, Harmacznak 172 frtja, 1 drb rimaszombati takarékpénztári részvénye és 1 hold rétje. Runyának a Miklovics-féle alapítványa, pénztárában van 239 frt 6 kr., Kálósának 27 frtja, Mihályfalának 32 frt 65 krja és 4 hold földje, F.-Válnak 10 frtja, Alsófalának 4 frtja, Balognak a Kovács István 50 frt alapítványa iskolai czélokra, ugyancsak ezen iskola kapja a Koburg-féle 1000 frtos alapítvány évi kamatait, de hogy mire fordítják, arról nincs említés, Pokorágyának van 12 frt 53 krja, Zeherjének 14 frt

29 krja, Majomnak 22 frt 30 krja. Jánosnak 15 frt 90 krja, G.-Kisfaludnak 84 frt 74 krja nt. esperes ur kezei között. Felednek 140 frtja, Serkének 83 frt 29 krja. Kövecsnek füg-gében 100 frtja. Itt kell még feljegyezni, hogy Ragályi Gyula világi iskolátogató ur a zádorfalvi iskola növendékei közt való kiosztás végett 3 drb tallért, Máriássy Barna világi körlátogató ur pedig a berzétei iskola növendékeinek ösztöndíjra 2 frtot adott. Szives köszönet érte.

Az iskolaszékek ellen kevés helyről érkezett panasz; szá-mokkal kimutatva azonban csak 19 egyházból érkezett jelen-tés, hogy az iskolaszék rendes üléseit tartott s ezekről jegy-zőkönyvet tett fel. Más helyekről csak az mondatik, hogy az iskolátogatók megértették. Panasz van a következő egy-házakból: Csizben és Jénében iskolátogató nem történt, Lő-nártfalán jegyzőkönyv nem vezetett, Ragályon szintén nem volt iskolátogató, Beretkén az iskolaszéki tagok közönyös-sége miatt gyűlés nem volt tartható. Körösön jegyzőkönyv nem vezetett. G.-Kisfaludon az iskolaszék soha sem jött össze. Egy kis serkentést ezek is megérdemelnék.

Iskolai naplók rendetlen vezetése ellen csak Dubicsány-ból és Susáról érkezett jelentékenyebb panasz. Dubicsányról az mondatik, hogy ott semmiféle napló nem vezetett. Susá-ról pedig, hogy az adatok nem a főkönyvbe vannak bejegyezve, hanem impure hányt-vetett papírosokon.

A confirmatiohoz hét egyházból készíti elő a lelkész a növendékeket, egyebütt az a ténér a tanító vállán nyugszik, csupán a felülvizsgálat marad a lelkészé.

A tanítói lakok legnagyobb része jónak mondható, csu-pán a zabugyi, berzétei, zádorházi, susai, tamási, zehérjei ta-nítói lakok igényelnek részben javítást, részben újból építést.

A tanítói fizetések hiányos beszolgáltatása ellen 14 hely-ről érkezett panasz u. m. Dubicsányból, Putnokról, Ragályról, Giezéről, Köröséről, Harmacsról, Otrokoesból, Bátkából, Uzapa-nyitról, Zsípól, Jánosból, G.-Kisfaludból, Feledből, Serkéből. Legtöbb helyen a tandíj befizetése hanyagoltatik.

A tanítói fizetések csak találomra lévén bejegyezve, meg-bizható adatok alig tekinthetők. A fizetések általában 150 frttól 600 frtig váltakoznak: 600 frt fizetés van csupán Balo-gon és a pelsőzi fiiskolában; 150 frt fizetés Zádorháza és G.-Kisfaludon, a két nemes fészeken; 300 frtos jövedelmű állomás van legtöbb, t. i. 34, háromszáz forintot alól marad 18 állomás, a többi mind meghaladja a háromszázat.

Tanfolygóló ur látogatást tett 8 helyen u. m. Csizben, Dubicsányban, Pelsőzön, Szalócson, Bátkában, Rimaszombat-ban, Reeskén, Otrokoesban. Ezenkívül 4 helyen miniszterium által kinevezett iskolátogató járt.

Építés, javítás 28 egyházból történt. Ezek közül nevez-tebbek: Hanva hol új árnyékszék készült, Csiz hol egészen új iskola és tanítói lak épített. Héth hol a tanterem kipa-doztatott és mozgatható székekkel látatott el. Jéne hol a ta-nítói lakszobák kaptak deszkázatot, Páskaháza hol testgyakorda s az udvaron új kufelvezetés készített, Körös hol az ősz-szes épületek kijavítottak, Rimaszécs hol a tetőzet javított, az iskolai fundus körülkerített, Harmacsról hol mozgatható pa-dok készítették, Runya hol kut ásott és az új iskola építése megígértették, Bática hol mozgatható padok állítottak be, Zsíp hol új tanterem és hozzá egy lakszoba épített, a régibb épü-letek pedig kijavítottak, Pálfala hol az éneklőkar 75 frtért harmoniumot vásárolt, még pedig hazai iparostól, Beszterce-bányáról, G.-Kisfaludon az iskolaépítéshez szükséges anyagok beszereztettek, Sérkénben új kut ásott.

Nem fárasztom tovább a nt. egyházmegye már eddig is nagyon igénybe vett figyelmét, hanem bezárom jelentésemet. Pedig még ezután következnék az, a mi az eddig feltüntetett árnyoldalakot ellensúlyozná, a mi világot vetne arra, hogy a mi derék tanítóink mily nemes versenyben vannak egymással, hogy iskoláik szellemi színvonalát fenntartsák és hova tovább emeljék. A sok dícséret, mi egyes tanítóknak jutott, ott ma-rad a jegyzőkönyvekben eltemetve, nem kérkedünk velök, nem hozzuk piacra: elismerésül, biztató kézzorítás az atyáskodó egyházmegye részéről mindazoknak, a kik megérdemlik. Pe-dig hogy sokan vannak az erre érdemesek, bizonyítja az a nagy falanx, mely a kitűnők és dícséretesek osztályából telik ki. Csak 10 iskolánk van, a mely letelé huz, a többi emeli nemesak a népnevelés ügyét, hanem az egyházmegye tekinté-lyét, becsületét is.

Ne engedje isten, hogy nevelésügyünk állapotában visz-szaesés következék be valaha! Alljanak annak élén mindig ilyen derék férfiak, a melyekkel most dícsékedhetünk!

Ruszkay Gyula, isk. vál. elnök.

Közzgazdaság.

A legelők feltörésének káros hatása hazánk mezőgazdasága s nemzetgazdaságára és a kisbirtokos telkes gazdák anyagi jólétére.

Mezőgazdasági bajaink okát, főleg azokat, melyekkel áta-lában a kisbirtokos telkes gazdák küzdenek, minden irányban erősen kutatjuk, hogy azokat elviselhetőkké tehesük s idővel megszüntethessük. A baj igaz, valóban sokoldalú, amiért is az már sok irányban jelezte: a helytelen gazdálkodási rend-szer, az egyoldalú szemtermelés, rablogás, a legelőhiány, a kevés és drága pénz, az uszora stb. mind ká-rosan hatottak s hatnak a mezőgazdaságra, kiválság a kis-birtokos telkes gazdák anyagi jólétére, még sem hatott oly károsan egy körülmény sem, melyet eddig senki sem jelezte vagy legalább kellőleg nem hangoztatott, — a telkes gazdák anyagi jólétére, mint a községi szarvasmarha közlegelők feltörése.

Hazánk marhatenyésztése, ezzel mezőgazdaságunk ha-nyatlásának, a mezőgazdák, kiválság a kisbirtokos telkes gaz-dák anyagi jólétére sülyedésének, elszegényedésének legfőbb okát a legelők, a községi közlegelők feltörésében, a legelők hiányában látom, mert míg hazánkban a terjedelmes szarvas-marha legelők megvoltak, s a községi közlegelők fel nem tö-rettek, addig a marhatenyésztés igen virágzott, s legalább 4—6 or anyi szarvasmarha neveltetett fel mint ma, midőn a legelők tulnyomó része már feltörve, szántófölddé átalaki-tva van.

Míg a községi szarvasmarha közlegelők fel nem töretek, s azon a telkes gazda elegendő szarvasmarhát nevelhetett, addig jólétnek örvendett (a mostaninál jóval alacsonyabb buza-árak mellett is, hisz azelőtt a buzaárak még jóval alacsonyab-bak voltak mint most) mert a jármos marha nevelésből anyyi

pénzt szerzett be, hogy ha buzája nem termett is, nemesak kiadásait volt képes fedezni, de a jármosmarha nevelésből pénzt fölré tenni is, mert emlékezzünk vissza csak 30—35 évvel, midőn még hazánkban a szarvasmarha közlegelők leg-nagyobb részt fennállottak, míg azok fel nem töretek; még akkor a féltelkes gazda udvarából 12—16 db szarvasmarha járt ki a legelőre, s így marhájából, marhanevelésből szép pénzt kapott; s ha pénz dolgában megszorult nem kellett az uszoris zsidóhoz fordulnia, de 1—2 db marhát eladott, volt pénze, ha buzatermése nem sikerült, vagy annak ára nem volt, nem esett kétségbe, mint most, de pénzelt marhájából; most azonban, midőn a községi szarvasmarha közlegelők a közsé-gek és telkes gazdák nagy hátrányára legnagyobb részt feltö-rettek, a fél telkesgazda udvarából csak 4—5 db szarvasmarha jár ki, (s nyárban ez is sovány állapotban), a legelő hiánya miatt kellő számban szarvasmarhát nem tarthatván, nem neveltet-hetvén, a legtöbb telkesgazda elszegényedett. A telkesgazda elszegényedett pedig azért: mert marhájából nem pénzeltet-vén, jövedelme tekintetéből tulnyomólag a buzatermésre volt s van utalva, s ha buzája elegendő nem terem, vagy annak alacsony ára van, pénz dolgában ha megszorul (azt marha-eladásból nem fedezheti) s így pénzügyi szükséglete fedeztetése végett az uszoriszhoz fordul, attól vesz fel kölcsön pénzt, mely pár év alatt az uszorkamatokkal legtöbb esetben a telkesgazdát anya-gilag megöli, házhelyéből kiforgatja. Látni tehát, hogy a községi szarvasmarha közlegelők feltörése az uszora terjedésének is egyik legnagyobb előmozdítója volt a telkesgazdák közt, s sok ezer telkesgazda ment már így a közlegelők feltöréséből származott baj miatt tönkre, és még sok ezer fog tönkre menni, ha a dolgon nem segítünk.

Hogy a telkesgazdák anyagi jóléte hanyatlásának s el-szegényedésének legfőbb oka a községi szarvasmarha közle-gelők feltörésében rejlik, arról könnyen teljes meggyőződést szerethetünk. Nézzünk széjjel kissé az országban, s szemléljük meg az egyes községek anyagi állapotát, látni fogjuk: misze-rint azon községek, melyek akár okosságból, akár véletlen-ségből közlegelőjüket fel nem töretek, s így elegendő közlegel-őn elegendő szarvasmarhát tarthatnak s tartanak és nevelhet-nek, boldogságnak és anyagi jólétnek örvendenek, s minden gazda benne jó módu; nem fogott ki rajtuk sem a drága pénz, sem a roz évek, sem az alacsony buzaárak, sem az állami községi nagy terhek, — míg ellenben oly községek tel-kesgazdái, hol a közlegelők legnagyobb részt feltörettek, s így kevés marhát tarthatnak s nevelhetnek, mind elszegényedtek, eladósodtak, pusztuló felem vannak.

Ez eléggé fényes példája és bizonyítéka annak, hogy az elegendő községi közlegelők mily hasznosak, mily nagy kincs az a telkes gazdának, s hogy a községi közlegelők feltörése mily károsan, mily pusztítólag hatott és hat a telkesgazdára (a legelők nagy mérvbeni feltörése, bár kisebb mérvben, de károsan hatott és hat a közép földbirtokos gazdára nézve is ugyancsak a fent előadott s alább megírt okból).

A községi szarvasmarha közlegelők feltörése követke-zében előállott kevesebb marhatartás folytán nagymérvű ha-nyatlásnak indult a növény, a buzatermelés, főleg pedig ha-zánk talajának termő képessége — mert kevesebb marha után kevesebb a trágya, — kevesebb trágya után kevesebb buza termelhető, annnyival is inkább, mivel a kevesebb trágya, a legelő feltöréssel szaporodott szántóföldre is felosztva, még kevesebbé vált, s így aránylag sokkal kevesebb buza termett a sok földön, mint azelőtt a jóval kevesebb földön.

A községi közlegelők feltörése, a talaj rendszeres, jó s idejében megművelése (szántására) is káros befolyással van, mert a közlegelő szűke miatt, a kevés marhatartás mellett is reá szorulnak az ugar legelőre, s azt kiakarván teljesen hasz-nálni, rendszerint későn június, néha júliusban ugarolnak, a késői ugarlás pedig a termésre igen káros befolyással van, mivel a termő talaj a lég nedvesség és melegség termékenyítő hatásának kevés ideig lévén kitéve, kellekép nem terméke-nyülhet meg (az ásvány tápanyagok közül kevés válhat vízben oldhatóvá, a növények által felvehetővé) s így kevés termést ad (hazánk talaja csekély átlag termésének egyik fő okát, a roz, de általános szokás szerinti késői ugarlásban s a szántási időközök rendszertelenségében is látom).

A közlegelők (s egyéb legelők) feltörése, s az abból folyó kevés marhatartás oka a rabló gazdálkodás oly nagy mérvbeni elterjedésének is, mint az hazánkban az utolsó 2 évtized alatt országszerte gyakorlatba vétetett, mert a gazda legelő hiánya miatt szarvasmarhából nem pénzeltetvén, kizá-rólga talajának jövedelmére volt szorítva, s hogy magát fenntarthatassa, derűre-borura vetette azt, miből legközelebbi hasz-not várhatott, e rendszer pedig hazánk talajának termékeeny-sége is kimerítetett.

A legelők feltörése nagy fontossággal bír és káros ha-tással volt és van a nemzetgazdaságra s magára az államra nézve is, mert: a) mi az egyes gazdára nézve káros, káros az a nemzetgazdaságra s az államra is, b) mert innen tova oda jutunk, hogy a jármos marhaszükségletünket is külföldről kell beszereznünk s érte sok milliót kiadunk, holott hazánk ezelőtt a külföldet is ellátta jármos marhával, épen ezen természeti ágból dícsékedhetett nagy jövedelemmel, c) a jár-mos marha nevelés az, mely irányban velünk senki nem ve-télkedhetik, a jármos marha az, melynek legbiztosabb kelete van, s melyből az állam külföldről legtöbb pénzt kaphat be, s épen ez a jármos marhanevelés azelőtti időkhöz mérve, legalább $\frac{1}{6}$ -ára csökkent, d) a marhatenyésztés hanyatlásával rohamosan hanyatlott a növénytermelés is, általában az egész mezőgazdaság, kiválság a kis telkesgazdáknál, e) az állam-polgárok fizetési (adófizetési) s hitelképessége s az általános anyagi jóléte csökkent, f) mert hazánk talajának termő ereje s ezzel a talaj értéke, ez utóbbival pedig a nemzeti vagyon értéke tetemesen alászállott.

A fent előadottakban határozottan beigazoltott, misze-rint a legelők kiválság a községi szarvasmarha közlegelők nagy mérvbeni feltörése, hazánk marhatenyésztése hanyatlá-sának s ezzel a gazdák anyagi jóléte sülyedésének és elszegé-nyedésének legfőbb okát képezi, s a nemzetgazdaságra és a magyar államra nézve is felette káros hatású. Egyszersmind beigazoltott, hogy ha a községi szarvasmarha legelő minden egyes községben kellő mennyiségben meg lesz, hogy ha a telkes gazdák kellő számu szarvasmarhát (jármos marhát) nevelhet-nek, a marhatenyésztés, kiválság jármosmarha nevelés rövid időn fel fog virágozni, ezzel a telkes gazdák anyagi jóléte is emelkedni, a marhatenyésztés felvirágzásával nagy lendület nyer a növény és buzatermelés is, általában az egész mező-

gazdaság, hazánk talaja termő erejében s így értékében, s ezzel ez egész nemzeti vagyon értékében tetemeset nyer. — Azért igen kívánatos és szükséges lenne és pedig mielőbb törvényhozásilag s hatóságilag intézkedni arról: hogy a még meglévő községi szarvasmarha közlegelők feltörése betiltassék, s a már feltört községi közlegelők újból vagy azon, vagy más alkalmas helyen oly mértékben állítsanak fel: hogy az ok-szerű gazdálkodáshoz szükségeseltető, kellő mennyiségű marha-letzámnak elegendő legelőt szolgáltatasson, hogy a szegényebb telkes gazda is elegendő marhát tarthasson s jármos ökröt nevelhessen. (Hazánk telkes gazdái általában — néhány legészakibb és leghegyesebb megye kivételével — a magyar jármos marha nevelést tartom legelőnyösebbnek.) — Ez a telkes gazda aranybányája! ezzel mentjük meg a telkes gaz-dát az uszorisól legjobban, ezzel állapítjuk meg a telkes gaz-da anyagi jólétét leginkább.

Ha az állam, a községi erdők gazdálkodásában az erdő-üzemben törvényhozásilag — hatóság útján — beleavatkozha-tott, ugyanazon elv alapján, az elv megsértése nélkül, a községi közlegelők dolgában is beléfolhat, a telkes gazdák anyagi jólétéért s a nemzetgazdaságat emelése tekintetéből. A községi közlegelők feltörését — ép úgy, mint a községi erdők rend-szertelen kivágását — betilthatja, s a községi közlegelők épí-tését ép úgy, mint a közös erdők beültetését megrendelheti. Megrendelheti a községi közlegelők okszerű használati, keze-lési és ápolási módját is. Például

a) hogy a községi szarvasmarha közlegelőn csak szarvas-marha és ló, — sertés és lud ne járhasson.

b) hogy a legelő legalább három szakaszban osztassék fel, s addig, míg az egyik szakasz le nem legeltetik, a má-sikra a legeltetés ne menjen át, s a mint reggel a szarvas-marha a legelőn 2—3 órai legeltetés által jól lakott, az ugar-ra hajtassék ki, így a legelő 2—3 órai jobban értékesíthető, mint a mostani szokásos használat mellett, hol a csekély leg-elő tőrre hajtott marha egész nap azon járva, a lábával és ürülékével három anyyi füvet elront, mint a mennyit meg-eszik a legelőről.

c) Hatóságilag megrendelhető (s megrendelendő), hogy a községi közlegelőken előforduló moesáros vizállós helyek — foltok — mint a lépfene, metyel, orbánc stb. veszedelmes s hazánkban leggyakrabban pusztító nyavalyák fészke (oka) ka-nalizálás által kiszárítsassék s ártalmatlanná tétessék (s a be-tegség oka kikerültesék) s hogy a közlegelőken, ha azok folyó vízhez közel nem fekszenek, elegendő s egészséges víz-ben bővelkedő itató kutak ásassanak.

Szerény nézetem szerint ezen s a fentebb említett intéz-keések volnának a legelső (pénzben nem kerülők s így könnyen kivihetők) melyeken hazánkban a nagyobb mérvű jármosmarhatenyésztés alapja leginkább megvetetnek s bizto-sítottatnék, a fenti intézkedéssel vettették a lehatalmasabb gát az egyoldalú szemtermelés, rablogás, a közlegelőhiány (mert a több közlegelőket értékesítendő: marhát többet kellene tartani). Ezen intézkedéssel éretnék el legrövidebb idő alatt s termé-szetszerűleg az okszerű mezőgazdálkodás.

Mezőgazdánk zöme — a telkes gazdák — a nép, még kiskorú, tehát anyagi jólétük előmozdítása céljából gyámkodni kell felettük, a gyámkodásra pedig az állam s közvetve a me-gye van hivatva.

Vajda Gyula,
gömörmezei gazd. egyet. titkár.

A gömörmezei közigazgatási bizottság felévi jelentése az 1884. év második felére.

VIII. Megyei főorvos havi jelentései nyomán.

Az egészségi állapot általában kedvezőnek mondható, mivel a betegései mozgalom és halálozás mérsékeltnék mutatkozott, kivétel képez október és november hó, mikor is a betegései mozgalom növekedett s a halálozás gyakoribb vala. Körnemtő volt a hurutos, a felév első felében a hurutos lobos a másik felében a megfelelő kóralakkal.

Járványképen a kanyaró mutatkozott a rimaszécsi já-ráshoz tartozó hét községben, holott is 3499 lakos közül meg-betegedett 234, gyógyult 192, meghalt 5 és gyógykezelés alatt átvitetett a következő felév rovasára 37. A vérhas mu-tatkozott Csiz községében, a hol is 545 lakos közül betegedett 14, gyógyult 12, meghalt 1 és gyógykezelés alatt maradt 1.

Szörványosan és egyes esetekben előfordult hasi hagy-máz: Rimaszombatan, Radnóton, Putnokon, Nagyrőczen, F.-Vályban; a tornallai, nagyrőcei és rimaszombati járás más községeiben; szelid lefolyással.

Hártyás torokgyík és ronesoló toroklob Nagyrőczen 1. Sajó-Lenkén 1. Szuhafón 2. a nagyrőcei járásban 1 szelid lefolyása, a tornallai járásban 1 halalos kimenetelű.

Hökhurut: Rozsnyón, Dobsinán és a rozsnyói járás községeiben, Nagyrőczen s a nagyrőcei járás némely községei-ben, Putnokon és a tornallai járás más községeiben járvá-nyosan.

Vörheny: Tiszolezon 18 eset, időközönként. Dobsinán. Pokolvar: Radnóton, Liezen, a nagyrőcei járás némely községeiben, összesen 8 esetben.

Rüh: a tornallai járásban Felfaluban, Beretkén. Han-ván, Zádorfalán, Putnokon, a nagyrőcei járásnak a veresői orvosi körhöz tartozó községeiben, a rimaszécsi járásban Vel-kenyén.

Cholera-nostraks: a rimaszombati járásban 6, a rima-zécsi járásban 5, a tornallai járásban 1 esetben. Halalozás-sal végződött 2 esetben.

Vérhas: Rozsnyón és a tornallai járás némely közsé-geiben, szörványosan és szelid lefolyással.

Kecskehímű: Lénártfalán, Zádorfalán, Gömörpanyiton gyermekeknél.

Fültő mirigylob: Otrokoeson a tornallai járásban 1. Agy és gerincvelő lobban: Szároson a tornallai já-rásban 1 gyermek meghalt.

Vesztségben gyanus ebmarás következtében gyógyitta-tott Pelsőzön 2 gyermek.

Hoveny Hughesotakár, első és másodlagos bujakór esetei a tornallai járásban fordultak elő — egy másodlagos bujakór esete jegyezett Jolsváron.

Könyű testi sérelem vizsgálatott 213, súlyos 60, orvos-rendőri hullabontás 19, orvos-törvényszéki hullabontás végre-hajtott 8.

Öngyilkosság elkövetett 16, ezek közül 1 villómérge-zés, 2 főbelövés, 1 kutyabírás a többi telakasztás által.

Rimaszombatban 3 nyilvános kéjhölgy, Rozsnyón 4—5, Putnokon 3 hetenkint orvosilag megvizsgáltott; mint kóros Rozsnyóról 1 küldetett gyógyítás végett kórházba.

A megyei közkórházban ápolás alatt átvétetett az előző félelvről 30 fi 16 nő beteg. Ezek száma szaporodott a félelv folyamán 122 fi 69 nővel, fogyott ellenben 116 fi 63 nővel; a következő félelvre gyógyítás alatt átvitetett 36 fi 22 nőbeteg.

A cholera elleni óvintézkedések sorában járásbeli szolgabírák közt a községek részére kiosztott 2³⁰/₁₀₀ mmásza carbolsav és ugyanannyi patri-féle por.

A ratkóvidékére körorvosnak megválasztott dr. Hampel József, a rozsnóvidéki körbe dr. Ruber József, Dobsina város községi orvosa dr. Pelech János lemondott és Dobsináról Budapestre költözött, helyére községi orvosnak megválasztott dr. Kollner Viktor.

A megye területén található összes gyógyszertárak megvizsgáltattak és rendben levőknek találtak.

Hasonlóképen megvizsgáltattak a rimaszombati, pelszei központi, rozsnói, nagyrőzei, rimaszécsi és tornallyai kir. járásbírósi fogházak; a rimaszombati némelykor túltömve találtak, a többiek teljes rendben.

Az állategészségügy köréből, a főorvos jelentései szerint feljegyezhető, miszerint tüdővészben elesett 5 drb szarvasmarha, 2 zár alatt maradt; lépfenében elesett 1 ló, elhullt 267 drb sertés, taknyosság gyanujából kiirtott 1 ló; tüdőlobban nagy számban hullott el sertés; rühben szenvedett 3 ló; veszttségben gyanus két kutya kiirtott.

Levelezések.

Budapest, 1885. május 14.

Tíz napja már, hogy az országos kiállítás megnyitott öröme mindannyiunknak, bámulatára barátainknak, s ellenségeinknek. Hogy e kiállítás fénye, nagyszerűsége, — a tudomány, művészet, ipar, kereskedelem és földmívelés körül szerzett ismereteink, termelvényeink ezerféle ágazatára kiterjedő részletessége örömmel tölt be minden magyar szívet az természetes, mert e kiállítás, mint általános, ugyszólv „nemzeti,” legnagyobb részben a miénk; erre nem kevésbé lehetne büszkének még akkor is, ha a megnyitás napja nemzeti ünnepé nem nőhetne volna ki magát, de ezzel aztán be is kellene érünk, s várunk a míg versenytársainkat megközelíthetők vala. Azonban kiállításunk sikerének valódi mérvét az elismerés ama nyilatkozatai adják meg elfogulatlanul, melyekben a külföldi látogatók, sőt közelebb, magának az irányunkban annyiszor ellenséges indulatot tanúsított osztrák főváros, Bécs képviselő testületének tagjai ismerték be, miszerint a művelt államok sorában hazánkat és nemzetünket is díszes hely illeti meg.

E kiállítás szembetűnően, kétségbevonhatatlan igazolja, hogy a csöndes polgári foglalkozás közben kifejtett munkássággal, a tudomány és ipar fegyvereivel szintén lehet hódítani. Aki ez országos tárlatot nem mint látványosságot, de mint egy nemzet — az annyiszor tehetetlenséggel vádolt magyar faj, — munkásságának, folytonos haladásának kézzel fogható jeleit tekinti meg, annak el kell ismernie, hogy a látogatók, akár bel, akár külföldiek, olyan kincsalmaz előtt állnak, mely anyagilag is, erkölcsileg is megbecsülhetetlen.

Óriási vállalat volna tehát, s különösen szerény tollam erejét haladna meg a kísérlet, hogy lapunk kedves olvasóival e kiállítást általánosan és részlegesen egyetlen levélbe szorítva ismertsem.

Számítanom kell olvasóink szíves türelmére, s az e lapok szerkesztőségének engedelmére, midőn — a közügynek szolgáló — „kiállítási leveleimet” e sorokkal megkezdem.

Előre megvallo, hogy leírásaimban kénytelen vagyok bizonyos rendszerességet követni, részint azért, mert mint nem épen „szak” ember, a kiállítás nagyszerű képének egyes részleteit, a többiek feletti jelentőségében, kiemelni magamat hivatottnak sem érezhetem. — mérsékeltem pedig csak ez uton vélek — habár kicsiben — hü képet nyújtani.

Aki Budapestet a legutóbbi évtized előtt látta, az meglepetve fog tudakozódni ama „városliget” felől, mely az állatkerttől kivül, csak vendéglői élvezeteket nyújthatott. Csak annyiban volt e hely azelőtt liget, amennyiben a poros utakat szegélyező magas előfák, néhány pázsitóz az asszu homoktenger közepett, arra jöszítheték. Ma egy várost találnak e téren, mintegy 776 holdnyi területen, várost kaszánya ízlésű épületek nélkül, állandólag és időlegesen emelt csarnokokkal, pavillonokkal, mindannyi egymástól elütő alakban s egymással mégis kellemes összhangban, szegélyezve árnyatadó s dísznövénnyel, virágtelepekkel, melyek között kigyózó utakon, nyitott bejáratokon naponként 8- egész 25 ezernyi látogató gyűjt a régítől elütő szórakozás közben tapasztalatokat. Ez a város, — a kiállítási telep, hogy a nagyságára nézve hasonlatlalt éljek, — lehet akkora, mint Rimaszombtatnak a vasuti állomás, a gaspataka, a losonezi- és jános-utca által határolt része. Épületeinek száma, ha nem tévedek 108. Ezek közül 32-öt az országos bizottság emeltetett 1.318000 frt költségen; 6 épület államköltségen emeltetett, a többieket egyetem, társulatok és magánosok építették, csarnokaiul a kiállításra szánt s összesen 32 csoportba osztott, mint említém, legnagyobb részben magyar kéz alkotta műtárgyaknak.

Erdekes tudni, hogy azok száma, kik e kiállításban részt vesznek, beleértve az időleges kiállítás szereplőket is 8607, ebben 6100 iparral, 1599 mezőgazdasággal, 838 tudomány-nyal és művészettel foglalkozó; e számarányból igazságon következtethető, hogy kiállításunk sikerében — a rendező kezek után — iparosainkat illeti az oroszlan rész. T.

Tiszolcz, 1885. május 14.

A gömörmezei általános tanító-egylet rimaszombati járáskör f. év és hó 13-án tartá tavaszi körgyűlést Tiszolczon az itteni magyar kaszinó helyiségében, melyen a járáskör megjelent tagjain kivül részt vettek: Setina János v. jegyző, dr. Schwarz Márk városi és kinstári orvos, Kieska Károly ev. tanító, Török István egyes. hivatalnok, Papp József m. kir. postamester és Bottka Imre gyógyszerész urak mint vendégek.

A gyűlést megelőzőleg gyakorlati tanítást tartott Török József rimaszombati községi iskolai ig. tanító a természettanból a helybeli állami iskola V. VI-ik osztályu növendékeinek, fejtegetvén az érintési villamoságról szóló szakaszt. A mintatanítás végeztével megszemléltetett az állami iskola felszerelése, s ennek megtörténte után a kaszinó helyiségében az ülés

megnyitása után, birálat alá vétetett egy a megtartott próbatanítás, valamint az iskola felszerelése. Az előadó tanításában megtelelvén mindazon kívánalmaknak, melyeket ügyrendünk elénk szab, a jkőri gyűlés ezen próbatanítást sikerültnek nyilvánítja. Az állami iskola felszerelését mintaszerűnek, de bérhelyiségét felette szűknek s alkalmatlannak találta.

Ezt követte az egyletünk központi bizottmánya által kitűzött következő tétel beható tárgyalása:

1. „A népiskolai olvasókönyv.” előadó: Groó Vilmos kir. tanfelügyelő, kit a megjelelésben hivatalos teendői akadályozván, irásban küldé be e kérdésre vonatkozó tételét.

2. „Az ismétli iskolai olvasókönyv falusi és városi iskolák számára.” előadó: Fülep Béni rimaszombati ref. leánytanító.

3. „A felnőttek oktatása, tekintettel a magyar nyelv el-sajátítására.” előadó: ifj. Járossy Endre tiszolczi áll. iskolai igazgató tanító.

A járásköri gyűlés az előadók nézeteit, kevés módosítással és pótlással, magáérá téve, a központi bizottmányuk fogja pártolólág előterjeszteni.

Végül több egyleti folyó ügy letárgyalása és a közelebbi körgyűlés helyének kitűzése után a gyűlés bezárattott.

Közli: ifj. J. E., mint a kör jegyzője.

Meghívás.

28. sz. — A gömör-kishontmezei ált. tan. egyletnek „nagyrőzei járáskör” folyó év május 26-án reggeli 10 órakor a Murányi városban, — hol egykor a függetlenség, szabadság zászlója lobogott, hol a nemzetiség oltárán tiszta lelkes honszeretet lángja égott — nyilvános gyűlést tart, melyre egy az egylet minden tagja, valamint a tanügy iránt érdeklődő tanügybarátok tiszteletteljesen meghívattak.

S o r r e n d: 1. Elnöki megnyitó. 2. A múlt év október 9-én Nándorvölgyön a herzegi iskola termében megtartott körgyűlés jkvények felolvasása és hitelsítése. 3. „A háziipar tanítása a népiskolában.” 4. „Rajztanítás a jelenkor szemlében.” valamint 5. „Siket-némák oktatása”-nak javaslatát előadja Kiss Jenő tanár. 6. Folyó ügyek. Indítványok. 7. Bíró Eötvös-alap- és a tagsági díjak beszédese, egyszersmind tiszteletteljes figyelemztetvén a t. tagokat a választmány azon határozatára, miszerint a hátrálékosok nem kapnak a közgyűlésre igazolási jegyet, melynek nemléteben a közigazgatási bizottság intézkedése folytán a község nem tartozik sem napidíjjal, sem fuvarokkal, sem semmiféle költséggel tanítóját el-látni. — Uj tagok, hogy ezen jogokat élvezhessék, sziveskedjenek magukat alólírottán melőbb beírattni. 8. Tárgyalandó tétel: a) A népiskolai olvasókönyv. b) Az ismétliiskola olvasókönyve falusi és városi iskolák számára. c) A törtszámok tanítása. d) A felnőttek oktatása tekintettel a magyar nyelv el-sajátítására. — Ha tárgyalásra idő maradand, a választmány még melegen ajánlja: „Mit tehet a tanító a tankötelezettség megszüntetével, hogy tanítványai vallás erkölcsök maradjanak.” 9. Körgyűléstől való elmaradás irásilag igazolandó, miután a járásköri gyűlés jkve a következő vezérelvek szigorú szem előtt tartása mellett szerkesztendő: a) Kik vannak jelen. b) Kik vannak távol. c) Igazolva, igazolatlanul. d) A legutolsó közgyűlés óta kik távoztak el a járáskör területéről és hova? e) Kik haltak el? f) Kik léptek ki? g) Kik léptek be új tagokul. 10. A Murányi vár történeti multjának felolvasása. Gyűlés után. 11. A várbánvaló étkezésre vonatkozólag van szerencsém értesíteni, miszerint reggelire jó májusi turó fehér kenyérral, délben három tál étel, u. m. gulyás, galuska, jó pecsenyé, 5 deci bor, személyenkint 1 frt 20 krban állapított meg. Ezen étkezésben résztvenni kívánók május 20-ig levelezőlapon alólírottat értesíteni sziveskedjenek. Murányalja, 1885. évi május hó 13-án. Droppa József, körelnök.

Hírek és vegyesek.

Dr. Veres Samu rimaszombati gym. segédtanár folyó hó 12-én tartott gym. igazgató választmány gyűlésen rendezés tanáruul megválasztott. Helyét pályázat utján fogják betölteni.

Czékus István ev. püspök tegnap délben utazott át városunkon keresztül Osgyanba, hogy a mai napon vejét, Kemény Lajos ev. lelkesítő ünnepélyesen beiktassa. Üdvözöljük a jeles egyházi férfit, ki mint oszgyáni lelkész hivatta lesz Isten országa építése mellett nemzeti ügyeknek — melyre rátermett — hasznos szolgálatot tenni.

A tervezett majális ma — a közbejött esőzés miatt megtartható nem lévén, az — amint lapunk értesült, folyó május hó 31-ik napjára lett elhalasztva. Egyébiránt erre nézve közelebbi tájékozást annak idején a falragaszok mindenestre nyújtanak.

Rozsnyó és Rimaszombat szerettteljesen készül ismét testvéri jobbot szorítani, hogy vállvetve küzdhessenek megyénk területén a hazafias czélek érdekében Legalább mi erre következtünk azon megtisztelő látogatás után, melyben a testvéri város közönsége részéről dalárdánk tegnapelőtt egy tekintélyes küldöttség által részessitetett. E látogatás azonban nem csak dalárdánkat, de illette városunk minden lakóját, s úgy vagyunk meggyőződve, hogy Rozsnyó város e fennkölt szellemű példája nemcsak szeretetre indíthatott, de az őszinte tisztelet hasonló kifejezésére kötelezett mindannyiunkat annál inkább, mert e küldöttség igen meleg szavakban biztosított minket a rozsnóiak igaz magyar vendég szeretetéről. A dalárda e hó 25-én (hétfőn, az ünnep második napján) fog Rozsnyóra vonulni a vaspálya reggeli vonatán, s az nap este fogja előadni a „Vartyogi nagy dalnokverseny” s előzőleg a „Nemzeti zászló,” „Egyveleg” (népdalok) és „Mohácsi koldus” (quartet) című darabot. Hogy e látogatás, és előre biztosított fogadtatás erkölcsi beszéd mennyire méltányolja dalárdánk, mutatja a készség, mellyel a hangverseny egész jövedelmét Rozsnyó városának, illetőleg az ottani közönség ált. l kijelölendő czélra ajánlotta fel. E tény megelégedéssel vehetjük tudomásul, annál inkább, mert nincs okunk kételkedni a felett, hogy dalárdánk törekvésétől a mi hangadóink sem vonják meg hathatos támogatásukat.

A nagyrőzei mükedvelők állandó társulata e hó 25-én tartja jótékonyezélü hatodik előadását. Szinre kerül: „Czigány Panna” Almási Tihamér ugyanazon érdekes népszínműve, melynek színlapját a „G.-K.” folyó évi 7. száma egész terjedelmében közölte. A főbb szereplők ugyanazok, kiknek művészetét közelebb oly élveztes estét szerzett Nagyrőze város közönségének, mely az általános elismerés nem hízegő, de

őszinte kifejezéseivel találkoztán, szinte sajnálkozunk kell a mi hasonegyletünk indokolatlan tétlensége felett.

A helybeli gymnasium épületét a közelebb megvett szomszéd telken Kalla Mihály építész fogja a jövő szept. 1-éig kiépíteni. Ez épülethez a nemes város százkilencezer darab téglát ajándékozott. Az által hogy ez új épületben három tanterem, physical muzeum és az ifjusági könyvtár s olvasó lesz berendezve, a muzsák kellő kényelemben részessülnek.

Nagyobb kirándulásra készül a helybeli gymnasium tanári kara a tanuló ifjuság egy részével a pünkösdi szünidő alatt. Ertesülésünk szerint a társaság e hó 23-án indul a déli vonattal, utközben megtektitvén a likéri gyártelep berendezését, éjszakára Tiszolczra ér. Piros pünköszt napján a tiszolcz-murányi fensikon — Gömörmezeje eme virágos kertében — botanizálva jut el a murányi várhoz. Harmadnap a dobsinai jégbarlang meglátogatása után 26-án fejezi be a 25—30 főből álló tudományos expedició körutját.

Időjárásunk e hó második részében is hűvös, esős, szelles maradt, s e miatt a levegő annyira lehült, hogy méltán várhattuk aggodalommal a fagyos szentek látogatását. Rosz előérzetünk — fájdalom — igazolva lett. Szervác nagyon megrongálta vetéseinket, főleg az alantabb helyeken. A szőlőkben okozott kár szintén érezhető lesz, ellenben a fejlettebb gyümölcsök, melyeket már dusabb lombok védhetek csak tizedelve lettek. A korai ültetések (bab, tök, uorka stb.) szintén sokat szenvedtek.

Betörés. Nagy vakmerőségének adta kézzelfogható bizonyítékát egy — a mint gyanítják — vidéki „nevezetesség” a vásárt megelőző éjjelen. — Ugyanis a Dickmann testvérek, helybeli kereskedők, egyik bolthelyiségét, mely meglehetősen élénk forgalmu utzasarkon a „Rimasoron” áll, szemben a megyeház épületével, közel a „leggyakoribb” őrzáratok vonalához, feltörve, háborítatlanan keresgált pénz után, a miből természetesen mentül kevesebbet talált, mert a kereskedő ovatos. — A betörőnek a bolti czikkeket, sőt még a szivarok sem lehetnek inyére, mert az árukat érintetlenül hagyta, a mikben pedig jelentékeny kárt tehetett volna.

Májusi, — máskint gyapju — országos vásárunk ez idén igen siralmas képet mutatott. Még a mi csekély üzleti forgalmat lehetett várni, azt is tönkre, pocsékká tette az eső, melynek fellegei már az előző nap délutánján fenyegetően vonultak egünkre. S csakugyan a vásár első napján, többszörös megszakítás mellett kényserített mindenkit szárazra vonulni, — mig nem a déli órákban olyan sűrű, tartós záporral tett minden reményt lehetetlenné, ami nálunk csak ritkán fordul elő. Ilyen időjárás mellett vásári adás-vételről szó sem lehetett; különösen az iparosok „áztak el” ez uttal, kik sikertelenül állíták fel máskor megis jobban látogatott sátraikat.

Vörösmarty Mihály összes munkáinak 27. 28. 29. és 30. füzeté, Mehner Vilmos kiválóan díszes kiadásában, küldetett be hozzánk. E füzetek három drámai költeményt tartalmaznak u. m.: „A fátyol titka,” „Az ébredés” és „Marót bán.” — E vállalatot annál inkább ajánlhatjuk olvasóink figyelmébe, mert ezzel lehetővé tétetett, hogy halhatatlan nevű költőnk örökbeeső műveit a kevésbé tehetősek is könnyen megszerezhetik.

„Kiállítási kalauz” jelent meg közelebb Balogh Vilmos kiállítási titkár, Toldy Ferencz kiállítási jegyző és Gelléri Mór iparegyesületi jegyző tolla alól. Mindazoknak kik a kiállítást megtektitni szándékoznak, ajánljuk e művet, „melynek az a ezéja, hogy nemzeti nagy alkotásunk szemléltőit röviden, gyorsan tájékozza mindazok iránt, mik a kiállítás és főváros megtektitése, megismerése, esetleg alaposabb tanulmányozása érdekében szükségesek.” Különös érdekességet ad e „Kalauz”-nak az, hogy a kiállítási épületek legnagyobb részét igen sikerült fénykép utáni lenyomatokban közli, egy részletes térképen pedig igen pontosan tünteti fel azon irányt, melyet minden látogatónak a kiállítási téren haladva követnie kell, ha ohajtja, hogy szemléje hiányos ne legyen.

Hivatalos közlemények.

Gömörmezeje alispánjától.

5196. sz. — A hasznos háziállatok közt a folyó évi ápril hó 26 tól május hó 2-áig lefolyt héten ragály és járvány nem mutatkozott.

Királyiban 2 rühös ló gyógyulván, zár alól feloldatott újabb ragályozás vagy köreset fel nem merült. — Héthben 2 ló rühös, Hangonyon 3 sertés gyanusan mart. Sajó-püspökiben 3 ló és 1 esikő gyanus orrfolyásban zár alatt hagyatott.

Rimaszombat, 1885. május hó 7.

Szontagh, alispán.

Szerkesztői üzenetek.

G. G. Budapest. Annyira Szeged iparosaiért s olv szárazon van tartva, hogy nem használhatjuk. Általánosabb, változatosabb képet ohajtottunk.

B. J. Budapestre. „Fővárosi tragikomoedia.” Reklam in optima forma. Közlése kiadóhivatalunktól függ.

F. I. Csak péntek estig használhattuk volna; kénytelenek vagyunk e körülményt szíves figyelmébe ajánlani.

Heti naptár.

	Katholikus	Protestáns	Izraelita
Máj. 17.	V. D. 6 Ubold	D. 6 Exaudi	Sz. Pün. 3
„ 18.	H. Venancz.	Bódog	Sz. Pün. 4
„ 19.	K. Ivó pk.	Pantenziana	Sz. Pün. 5
„ 20.	Sz. Bernard	Athanas	Sz. Pün. 1 n. 6
„ 21.	Cs. Bódog	Akos	Sz. „ 2 „ 7
„ 22.	P. Ilona	Ilona	Sz. Pün. 8
„ 23.	Sz. Dezső	Dezső	Sz. Sab. Nosz. 9

Napirend:

Minden kedden és pénteken polgári ügyekben, szerdán és esütörtökön fe-nyítő ügyekben a helybeli kir. törvényszéknél.

Ugyanekeskedden és pénteken a megyei orvoskéknél s városi hatóságánál tanácsülés, kivéve az ünnepre eső napokat.

Minden hétfőn, kedden, esütörtökön nyilvános tárgyalás fenyítő ügyekben a kir. járásbírósnál.

Minden szombatban panaszfelvétel ugyanott, kivéve az ünnepre eső napokat.

Május 18—19. Putnokon országos vásár.

„ 20—21. Saigó-Tarjánban országos vásár.

„ 21—22. Tornallyán országos vásár.

Május 25. Hangverseny Rozsnyón, a rimaszombati dalárok által előadva „ Nagy-Rőzezen mükedvelői előadás.

Felölő szerkesztő: Rábely Miklós.

Haszonbéri hirdetés.

A rimaszombati határban fekvő tagosított birto-
komat, mely áll:

20738 négyszögöl terjedelmű szántó föld,

4980 négyszögöl terjedelmű rét és

1000 négyszögöl terjedelmű belsőségből, f. évi
Szent-Mihály napjától több évre bérbeadom, úgy, hogy
az őszi vetés előkészületeit bérő addig is tetszése
szerinti időben megteheti. 1—2

Ez iránybani ajánlatokat elfogadok helyben.

Nagy Ferencz.

Pályázati hirdetés.

A sajtógömöri államilag segélyezett **kisded-
ovodai**

tanítónői állás

betöltése tárgyában pályázat nyitattik, felhivat-
nak ennek folytán a pályázni szándékozók, hogy
tanítónői okleveleiket, valamint eddigi műkö-
désükről szóló bizonyítványukat alólikt iskola-
széki elnökhöz **f. hó 23-ik napjáig** küldjék be.

Ezen állás a következő javadalmazás-
sal van egybekötve:

1. Készpénz fizetés 250 frt.

2. Szabad lakás és kert.

3. A női kézimunka tanításért külön di-
jazás jár.

Csak egy évi jó magaviselet után erősítte-
tik meg végleg hivatalában a megválasztott.

Sajtógömör, 1885. május 3-án.

2—* **Záhonyi János**, iskolaszéki elnök.

Hirdetés.

1343. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telek-
könyvi hatóság közhírré teszi, hogy **a tornallyai taka-
rékpénztár** végrehajthatóan **özv. Székely Józsefné**
végrehajtást szenvedő elleni 100 frt tőkekövetelés és jár. iránti
végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék terüle-
tén levő Horka község határában fekvő a horkai 22. sztkben
foglalt ingatlanból Székely Józsefné $\frac{1}{6}$ rész jutalékára 298 frt,
a horkai 10. sztkben foglalt ingatlanból Székely Józsefné $\frac{3}{8}$
rész illetőségére 484 frt, a horkai 102. sztkben foglalt birtok-
ból Székely Józsefné tulajdonát képező felerészére 168 frt és
a horkai 161. sztkben foglalt ingatlanokból Székely Józsefné
 $\frac{1}{6}$ rész illetőségére az árverést 593 frtban ezennel megállapít-
ott kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt
ingatlanok az 1885. évi június hó 3-ik napján délelőtti 10 óra-
kor Horka községben a községi bíró házában megtartandó nyil-
vános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladandó
fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsára-
nak 10%-át vagyis a horkai 22. sztkbeni ingatlanokra 29 frt
80 krt, a horkai 10. sztkbeni ingatlanokra 48 frt 40 krt, a
horkai 102. sztkbeni ingatlanokra 16 frt 80 krt, a horkai 161.
sztkbeni ingatlanokra 59 frt 30 krt készpénzben, vagy az 1881.
LX. t. ez. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az
1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a kelt igazságügymin-
iszteri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapírban
a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. ez. 170.
§-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelye-
zéséről kiállított szabályszerű elismervényt át szolgáltatni.

Kelt Rimaszombatan, 1885. évi február hó 24. napján.
A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.
Fornéth, kir. tszéki elnök.

Fürdőmegnyitás.

Van szerencsém a mélyen tisztelt közönség-
nek tudomására hozni, hogy a legnagyobb ké-
nyelemmel berendezett **várgedei gyógyfürdő** ün-
nepélyes megnyitása folyó **1885. évi május hó
3-án** volt. — Kötelességemnek tartom ez alka-
lommal fölemlíteni, hogy az éttermet

Schook János

budapesti volt vendéglősnek adtam át; a ki
gondoskodand arról, hogy jutányos árak mellett
a fürdőt látogató vendégek a **legzitetesebb éte-
lek- és italokkal** pontosan és gyorsan kiszol-
gáltassanak.

A vendégek szórakoztatására pedig naponta
czigányzene lesz. — Vendégszobák előre meg-
rendelhetők alólirottánál.

Számos látogatásért és a n. é. közönség párt-
fogásért esdve maradtam teljes tisztelettel

3—3 **Grossmann Ferencz**,
fürdőbérő.

Tavaszi és nyári divattudósítás.

A bekövetkezett nyári évadra szükségelt cikkek beszerzése ezéjjából a gyári telepeket beutazván, oly
dús eredménnyel tértem vissza, miszerint indítatva érzem magam erről igen tisztelt vevőmet és a n. é. közön-
séget értesíteni. — Hogy ujonnan beszerzett cikkeimről a n. é. közönségnek némi tájékoztatást nyújtsak, a neve-
zetesebbeket e helyen felsorolom: u. m.

Gyapjukelmék női ruhákra:

Sima és a legdivatosabb színes nyomatu mintákkal
ellátott erépe-mousselin, a melyek ezen évadban a divatot
dominálni fogják, valódi franczia beige- és lodenzövetek
egyszínben és beszövítt mintákkal, fekete terno és cache-
mir, ez utóbbiak minden legdivatosabb színben, továbbá
atlas, satin és toile de belge igen sikerült mintázatokban.

Selyemneműk:

Satin-Faille, satin de Lyon, noblesz, fekete és szí-
nes atlasz, selyembársony a legdivatosabb színekben és
a legdivatosabb franczia selyem cachenez-kendők.

Folyó árak:

Valódi rumburgi vászon minden szélességben, to-
vábbá ereasz hollandi, valódi ezérnavásznak, damasztgradli
valódi ezérna és pamutban, ezérna-kanavász. Asztalne-
műk, nevezetesen: abroszok, asztalkendők, törülközők,
színes kávé terítékek, crepp- és tricot-abroszok és hozzá-
való esemegekendők, valódi angol zephir és oxford.

Butorkelmék:

Gobelin, ripsz, crepp, csinvat, színes nyomatu eré-
ton, nyomtatott és beszövítt jute és mindezen butorkel-
mékhez hasonló abrosz és ágyterítő, valamint függö-
nyök, sofa- és futószőnyegek, chenillia, gyapju- és jute
anyagból.

Fehérneműk:

A legjelesebb gyártmányu eliffon különböző szé-

Nagyérdemű közönség!

Mint a helyzet fontosságával és a mindinkább fokozódó igények kielégítésével számot vető kereskedő,
ezennel ünnepélyes ígéretet teszek, hogy törekvésem ezéja ezután is oda irányuland, hogy ezégem jó hírnevét és
írántam táplált bizalmát gondos és a legjutányosabb kiszolgálás által mindenkor igazoljam és megerősítem.

Kérve becses látogatását, maradtam kiváló tisztelettel
1—* Rimaszombat, 1885. május hó 1-én.

ENGEL ADOLF.

lességben, fehér eretton, piquet- és zsinóros barket, kis-
sebb és nagyobb piquetpaplanok, gyönyörű mintájú esip-
kefüggönyök, brillantin, creplisse, battist-clair, és fehér-
és színezett himzések; különösen kiemelendő dus választé-
tűku férfi-ing raktárom, a mellyel minden kívánalomnak
meg tudok felelni.

Gyapjukelmék férfi ruhákra:

Valódi franczia cheviot, sima és rovátkozott szövö-
tek, peruvien, toskin, tüffel és posztó; e helyen megem-
lítem, hogy ezen szövetelekből a **legelegansabb öltönyök
elkészítését is elvállalom**, és ezeknek jó és divatszere-
rinti szabásáért szavatolok.

Diszítési cikkek:

A legdivatosabb gyapju- és selyem-esipkék és him-
zett esipkek minden színben, különböző minőségű
mosó esipkék és esipkebetétek, felette dus kiválasztás
selyem szalagokban.

Különfélék:

Finom gyapjutakarók, satin- és cachemir-paplanok
és pokróczok.

Cikkeim sokaságánál fogva ezen közleményemben
mindenre nem reflektálhatok, de felemlítem még a mos-
tan egészen ujonnan berendezett dus választéku selyem-
és más minőségű nap- és esernyő-, és a legdivato-
sabb legyezőkbeni készletemet, divatos színű valódi
prágai glačebőr és selyem keztyűimet.

Egy egészen új, két kövű 36" malom,

továbbá két használt, de teljesen kijavított, munkaképes állapotban lévő 8 lóerejű

gőz-eséplő-készlet

felszereléssel **rendkívül jutányos áron** kapható.

Ajánlok továbbá igen olcsó árak mellett:

Egy takarmány füllesztő gőzkazánt
kádak nélkül.

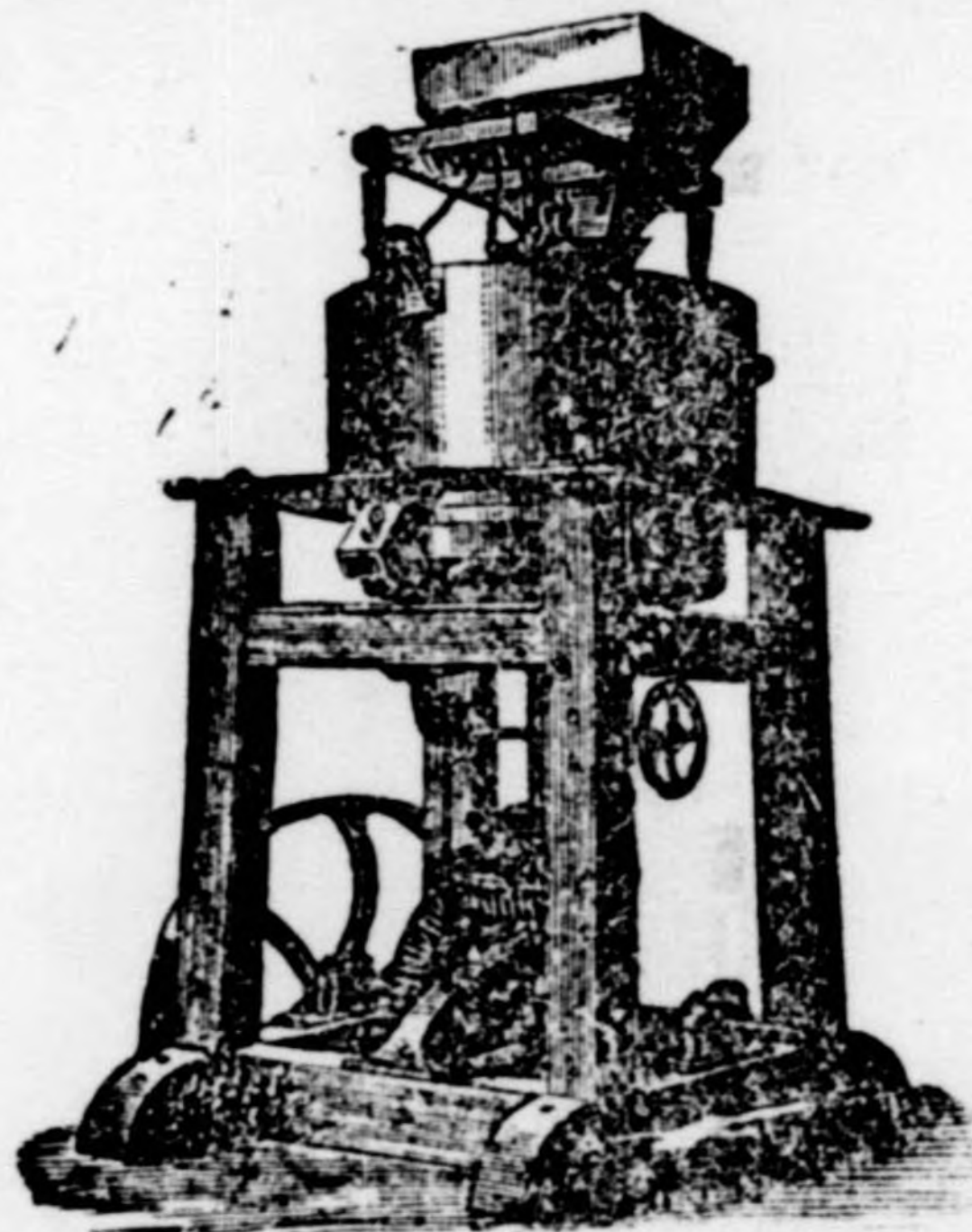
Egy dupla Mayer-főle Trieurt, mun-
kaképessége 100 métermázsza naponkint.

Egy körszivattyút (Centrifugal) jár-
gánnyal v. anélkül; szállít 500 lit. percz.

Egy kéttős hengerű szivattyút 200
liter munkaképesség perczenkint.

HERCZ ZSIGMOND GAZD. GÉPGYÁR ÉS GÉPRAKTÁR **MISKOLCZ.**

Clayton és Schuttlewort gazdasági gépgyárának képviselősege.

Orvosi bizonylatok

„MARGIT”

GYÓGYFORRÁSRÓL.

Előnyös tulajdonsága valamennyi szikéleges vizek között, — vegyi alkatrészek szerencsés összetétele,
kevés szabad szénsav, de gazdag, félig kötött szénsav tartalma.

Dr. Korányi Frigyes egyetemi tanár és kir. tanácsos. Jó hatásnak találtam a légutak és gyomor nyálk-
hártyának hurutos bántalmánál. A Seltersi-, Radeini-, Vichy- stb. vizektől külön-
bözőbb esékélyebb szabad szénsav tartalmánál fogva, s azért a vérzések lehetőségénél, vagy a hol a vérkeringési
szervek izgatásáról kell tartani, a szénsavany dúsabb vizek fölött előnynyel bír.

Dr. Gebhardt Lajos egyetemi tanár. Rókus-kórház igazgatója. Kiválóan jó hatásnak bizonyult a légző-
emésztő- és vizezőszervek hurutos bántalmánál, oly annyira, hogy jelenleg rokon-
alkatú más ásványviz kórházunkban alig rendeltek. — esékély szabad szénsav tartalmánál fogva, oly esetekben is
sikeresen alkalmazzuk, a melyekben a Seltersi-, Giesshübli-, Gleichenbergi-vizeknek használata határozottan káros volna.

Dr. Navratil Imre egyetemi tanár. Torok-, gége-, légső- és bőrbetegségben igen jó, kiváló hatást pedig
akkor gyakorolt, ha az említett szervek bántalmával rokon természetű gyomorhaj
volt jelen.

Dr. Poór Imre egyetemi tanár. Gége-, tüdő-, gyomor, vizezőszervek illt hurutját szintugy oszlatja, mint a
Seltersi, Gleichenbergi, Giesshübli. Előnye, hogy a betegek élvezettel isszák, s hogy sem
bevéve, sem belélegezve, a fejben vagy tüdőben nem okoz semmi vértorlodást.

Dr. Kétyl Károly egyetemi tanár. Légző, emésztő-szervek hurutos bántalmánál jó eredménnyel alkalmaztam
Seltersi, Gleichenbergi, Giesshübli vizek fölött kisebb szénsav tartalmánál fogva előnynyel bír.

Dr. Barbás József Rókus kórházi főorvos. Légső-, emésztő- és vizező-szervek hurutos bántalmánál bátran
versenyez a külföldi szikéleges ásványvizekkel.

Dr. Bamberger Henrik egyet. tanár, udvari tanácsos. Légző-, emésztő-szervek illt hurutjainál tapasztalt
eredmény bizonyítja, hogy gyógyhatásban teljesen azonos a Seltersi-, Giesshübli-
és Vichy-vizekkel.

Dr. Duchek András egyetemi tanár, udvari tanácsos. Összetétele és kellemes ízénél fogva ajánlható a légző-
és emésztő-szervek kórállapotainál.

Ez idő szerint Európa legelső **Görbersdorf** kus gyógyintézet a „Margit“-forrás gyógy-
és leglátogatottabb tüdőbetegek klimati hatásáról. — Sok oldalú legkedvezőbb
eredmények alapján, melyeket én gyógyintézetemben „a „Margit“-forrás gyógyviz“ alkalmazása által a légutak illt
hurutos bántalmánál tapasztaltam, hivatva érzem magamat ezen betegek által kedvesen fogyasztott, és jól tűrt gyógy-
vizet a legsürgősebben ajánlani.
Görbersdorf, 1879. márczius 18-án.

Dr. Römpler Tódor.

Sorral használva a legegészségesebb és legkellemesebb ital.

Kizárólagos
főraktár

Édeskúty L.

m. k. udvari ásványviz-
szállítóház Budapest.

Ugyszintén kapható minden gyógyszertárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben.